

perken zijn in versteenden vorm onder de oppervlakte bewaard gebleven of in levenden vorm daarboven nog te vinden. Er is alles te zamen een schat van fossielen en levende planten en dieren, zoodat wie thans in ons Natuurhistorisch Museum rondloopt, getroffen wordt door een welhaast niet te overziene verscheidenheid in vormen, waarin het Leven in honderdduizenden jaren zich boven dezen betrekkelijk beperkten lap gronds heeft geuit.

Ook in de vorige eeuw reeds waren er geleerden en verzamelaars, die met oordeel des onderscheids profiteerden van het werken, dat, zij het op bescheiden schaal, toen in den Limburgschen bodem geschiedde, of die verzamelden een rijken schat van planten, welke groeiden in den kleinen hof van Eden, die Zuid-Limburg heet. Maar van al die vondsten en verzamelingen bleef nagenoeg niets in Limburg. Wat de 19e eeuw hier te zamen zag brengen, ging voor Maastricht verloren. En dat zou in de 20ste eeuw, toen door omstandigheden veel meer in den bodem gewroet zou worden, weer precies zóó gegaan zijn, indien Cremers niet den stoot gegeven had tot de oprichting van Genootschap en Museum, die beide op tijd kwamen. Want door de mijnindustrie en al wat zich daaraan vastknoopte, door de geweldige behoefte aan mergel in de oorlogsjaren en daarna, doordat men den Kunrader mergel weer meer als bouwsteen ging waardeeren, doordat men ook elders in Zuid-Limburg bepaalde delfstoffen ging exploiteeren en druk in de Maas ging baggeren, kanalen ging graven en spoorwegen ging aanleggen, moest een materiaal ter beschikking komen, waarvan men vroeger nooit gedroomd had. Maar het kwam er vooral op aan allerwegen belangstelling te wekken voor een zorgvuldig behandelen van de vondsten, en dát nu was den Rector toevertrouwd!

Ook waren er in Limburg aan beide zijden van de staatkundige grens collecties aanwezig, die voor het oude cultuurcentrum Maastricht gewonnen en dus voor Limburg behouden moesten worden, en als men het nooit genoeg waardeeren kan, dat de wereldberoemde collectie-Pergens uit Maeseyck voor Limburg bewaard bleef, dit zou niet het geval zijn geweest, indien er geen Natuurhistorisch Museum en geen Rector Cremers geweest waren. Zoo kwam ook de prachtige vogelverzameling-Nillesen naar Maastricht, evenals hetgeen dr. de Wever voor en na verzameld en aan het Museum geschonken heeft en dat men waardeeren zal, zoolang er nog menschen zullen zijn, die belangstellen in de flora van Zuid-Limburg. Ook de aanwezigheid van een zoo belangrijk centrum van natuurwetenschappelijk onderzoek als het Jesuitenklooster van Valkenburg, de vorming van een steeds aangroeiende en reeds hoogst belangrijke bibliotheek, het zijn alle factoren, die van het Maastrichtsche Museum in zoo korten tijd maakten een Wetenschappelijk Natuurhistorisch centrum, dat iedere stad in de Nederlanden ons benijden kan.

En nu is de Rector 65 jaar geworden, wat hij, naar het ons toelijkt, maar matig waardeert, en als men hem een compliment maakt over zijn ver-

zamelingen, dan is hij ook daarover minder enthousiast dan ieder ander, die bewondert alles wat al te zamen gebracht werd, en niet, als de Conservator, bovendien beseft, wat er nog aan ontbreekt.

De Rector, hij moge dan geen parochie of geestelijke gemeenschap hebben om voor te zorgen, heeft zelf een congregatie gesticht van een zeer bijzonderen aard. Want hij heeft gedurende een kwart-eeuw voor gelijk gestemde menschen de schoonheid en veelzijdigheid van de Schepping kunnen verkondigen en de belangstelling voor de natuur en haar wonderen kunnen wekken en levendig houden. Onverflauwd blijft de belangstelling van de honderden, die lid werden en bleven van het Genootschap, de excursies meemaakten, de maandelijksche bijeenkomsten bezochten, bijeenkomsten, waarop steeds weer belangrijke mededeelingen gedaan worden over wat er alzoo in de landouwen van Limburg ontdekt of herontdekt werd.

De Rector laat zich daarbij maar zelden onbetuigd. Hij heeft bovendien een zeer aparte, ja karakteristieke wijze om iets te vertellen in een Nederlandsch, dat bij alle correctheid toch door de bijzondere intonatie den Limburger verraaft, en nog wel een, die niet aan de boorden van de Maas, maar meer oostwaarts geboren is. Maar waar het op aankomt, dat is de melodie in die stem en daarin zit weer iets van de muziek van de ziel, die het ons allen, als we er naar luisteren, aandoet. Dan voelen we ons een beetje als de discipelen, die naar den Meester luisteren en dan beseffen we instinctief, dat die groote eruditie, welke ook dit talent zoo niet schiep dan toch polijste, van een zeer oude cultuur getuigt. Een cultuur, waarop Zuid-Limburg zich mag voorstaan en die feitelijk het mooie is van de Limburgsche gemeenschap.

Als ik het zoo zeggen mag: de Limburgsche bodem heeft vele zeldzame wezens voortgebracht en tot de allerzeldzaamste exemplaren reken ik — en velen ongetwijfeld met mij — Rector Cremers. Men houde hem in eere; het is zeer de vraag of de twintigste eeuw er zóó nog een tweede in Limburg zal aantreffen.

J. Nypels.

RECTOR JOS. CREMERS.

Zoudt U zoo vriendelijk willen zijn een artikel te schrijven: „Hoe de wetenschap Rector Cremers ziet” vroeg de onvolprezen Hoofdredacteur van het onvolprezen Natuurhistorisch Maandblad mij. Hoe onweersaanbaar de verzoeken van den heer Waage doorgaans ook zijn, dezen keer heb ik toch gearzeld met een directe inwilliging. Aan de eene zijde van de balans lag mijn bewondering voor den Rector. Aan de andere zijde een begrijpelijke huivering om mijzelf te qualificeeren als niets meer of minder dan vertegenwoordiger van de wetenschap. Dat de balans toch naar die eene zijde is doorgeslagen, vindt zijn oorzaak in het feit, dat mijn vrienden mij een bescheiden mensch plegen te noemen. Wie eens steelt is een dief. En wie

De Rector bij zijn nieuwste aanwinst.
Foto Gadiot.

eenmaal den naam heeft bescheiden te zijn, verliest dezen niet spoedig. Dus waag ik het er maar op.

In de dubbele functie van Conservator van het Museum en Voorzitter van het Natuurhistorisch Genootschap heeft Rector Cremers een verdienste, waarvoor de Wetenschap hem m.i. niet dankbaar genoeg kan zijn.

In de jaren, dat ik Conservator van het Rijksmuseum van Geologie te Leiden was, heb ik eerst recht leeren beseffen, welk 'n groote waarde het heeft, dat de leiding van een provinciaal museum in handen van een man als de Rector is. De groote strijd, die er toch, naar mijn meening, door de musea van Rijk en Provincie, in hechte samenwerking, te voeren is, is die voor het redden van wetenschappelijk materiaal. Neem een vak als de palaeontologie als voorbeeld. Geregeld worden er meerendeels door leeken, fossielen gevonden. Wat gebeurt ermee? Ze worden of achteloos weggegooid of komen in handen van zoogenaamde liefhebbers. De voorwerpen worden soms keurig netjes, soms op de meest slordige wijze, opgeborgen. Veelal komt er wel een etiket bij, waarop de vindplaats vermeld staat. Maar de finesses, die juist den wetenschappelijken werker van zooveel nut kunnen zijn, ontbreken meestal geheel en al. Ik moge een voorbeeld noemen. Tijdens het graven der Twente-kanalen is er door ingenieurs en opzichters van 's Rijks Waterstaat en van de Heide Maatschappij bij iedere vondst van een fossiel skeletstuk met groote zorg op gelet, dat de diepte, waarop het voorwerp gevonden was, nauwkeurig werd vastgelegd. Dit geschiedde op verzoek van het Rijksmuseum van Geologie. Het pollenanalytisch onderzoek van Mr. Florschütz had toch al uitgewezen, dat in de dikke Würmien-afzettingen, die door deze kanalen aangesneden werden, dui-

delijk de stadia, waarin terugtrekking van het Würm-ijs uit Duitschland geschied was, weerspiegeld waren. Het was dus van het hoogste belang om uit te zoeken, welke zoogdieren hier in Nederland in zoo'n koud stadium en welke er gedurende een warmer interstadium, leefden. Maar ondanks het oplettend toezicht der opzichters, zijn er toch nog beenderen in handen van amateur-geologen gekomen. Ik heb enkele van deze later gezien, doch moest helaas constateeren, dat het gegeven, 't welk hier juist van zooveel belang was, t.w. de diepte, ontbrak.

Een tweede groot bezwaar, dat bestaat tegen het aanleggen van verzamelingen door particulieren, is het feit, dat in 90 % van de gevallen de collectie haar bestaan eindigt op de vuilnisbelt. Soms nog tijdens het leven van den amateur, hetzij door een verloren gaan van zijn animo, hetzij onder dwang van haar, die de scepter zwaait tijdens de jaarlijkse Nederlandsche Schoonmaak. Meestal echter na het overlijden. Het komt slechts zelden voor, dat erfgenamen zoo'n natuurwetenschappelijke collectie als iets anders dan „oude rommel” beschouwen.

Hoe dit nu te bestrijden? Door voorschriften? Maar een amateur laat zich, terecht, in dit opzicht niets voorschrijven! Denk de mooiste middelen uit, om het kwaad uit te roeien. Schrijf ellenlange artikelen. Ge zult niets bereiken. Geef een kamergeleerde van internationale reputatie met alle kundigheden van een goed beheerder de leiding van een museum in handen, desnoods met de opdracht de amateurs te organiseren. Ge zult niets bereiken. Maar zet een man met de karaktereigenschappen van Rector Cremers aan het hoofd van een Museum en ge zult alles bereiken. Want zoo iemand wordt de Voorzitter en ziel van het plaatselijk Natuurhistorisch Genootschap. Daar komen ze aanzetten, al onze amateurs, van heinde en ver. Want ze willen er bij zijn, als de Voorzitter iederen eersten Woensdag van de maand „de vergadering opent”. Telkens, wanneer ik, hier in Leiden, dat grijze blaadje uit Maastricht op mijn ontbijttafel vindt, voel ik, dat er weer iets moois aan mij voorbij gegaan is. Want dan heb ik weer niet mee aan kunnen zitten en niet mee kunnen genieten van de manier, waarop slechts een Rector Cremers een geest van gemoedelijkheid, gezelligheid en wetenschappelijke belangstelling kan brengen.

Het is duidelijk, hoe juist de combinatie Conservator-Voorzitter hier nuttig werkt. Wie al verzamelaar is, komt vanzelf op de vergaderingen. Maar daar vindt hij als Voorzitter een museum-conservator, die hem, beter dan wie ook, weet bij te brengen, dat er vondsten gedaan kunnen worden, die niet in zijn particuliere collectie, maar in een museum thuis behooren. Wie er echter geen eigen verzameling op na houdt, doch een vriend van het museum is, komt ook ter vergadering. En daar vindt hij een Voorzitter, die, beter dan wie ooit, hem liefde voor de natuur weet bij te brengen, die hem prikkelt tot meer verzamelen..... ten behoeve van het museum, wiens vriend hij is!

1 Januari treedt Rector Cremers af als ge-

meente-ambtenaar. Laten we echter hopen, dat het museum nog jaren lang van zijn onmisbaren steun mag profiteren, doch dat dan tevens de bezoekers der Woensdagvergaderingen nog heel veel malen hun energieken leider in den Voorzittersstoel zullen zien.

Prof. Dr. I. M. v. d. Vlerk,
Rijksmuseum van Geologie en Mineralogie
Leiden.

Bloemendaal, 5 Juli '38.

Hooggeachte heer Waage,

Met groote bezorgdheid verneem ik, dat de leeftijdsgrens oorzaak zou zijn, dat Rector Cremers af zou treden als Conservator van het Museum. Nog levendig herinner ik mij hoe geestdriftig wijlen mijn vriend E. Heimans, uit Limburg komende, mij verhaalde van zijn kennismaking met Cremers en getuigde: hier hebben wij een man, die in staat is de heerlijke natuur van Zuid-Limburg te brengen tot de belangstellenden en haar de waarde te geven, die haar toekomt.

In die verwachting zijn wij niet bedrogen en voortdurend hebben wij ons er in verheugd, hoe hij de wakkere schare van de Limburgsche natuurkenners wist te organiseren, een organisatie, die leidde tot de stichting van het zoo gewaardeerde Natuurhistorisch Genootschap in Limburg en het zoo rijke Museum, een der grootste aantrekkelijkheden van Maastricht. En Genootschap noch Museum kunnen wij ons nu niet denken zonder Cremers. Wie zou zijn opvolger kunnen zijn?

Intusschen, dunkt mij, is het wel mogelijk hem te houden, daar toch de wet excepties toelaat. Wij hebben indertijd aan de Amsterdamsche Kweekschool een voortreffelijk leeraar kunnen behouden tot na zijn zeventigste jaar. Het was ook zoo'n „onverwoestbare”.

Helaas, aan oud worden is niet te ontkomen, maar voor den een gaat dat minder snel dan voor den ander. Ik ondervind dat helaas zelf. Maar Cremers is nog lang niet oud en zou nog met eere jarenlang Limburg's vaan hoog kunnen houden. Ik hoop van harte, dat een goede en waardige *modus vivendi* gevonden worde.

Met hartelijke groeten (ook aan Cremers) hoogachtend,

Uw dw.
Jac. P. Thyse.

UITTREKSEL VAN BRIEVEN, DIE ONS BEREIKTEN.

Prof. Dr. Baas Becking, *Hoogleeraar-Directeur van het Botanisch Laboratorium te Leiden.*

Wij allen hier in Leiden zouden het heengaan van den Rector ten hoogste betreuren. Hij heeft het Museum gemaakt tot een der belangrijkste regionale instellingen van ons land. Dat Maastricht als wetenschappelijk centrum zoo hoog staat, heeft het niet in de laatste plaats aan den Rector te danken.

Prof. Dr. I. v. d. Vlerk, *Rijksmuseum van Geologie te Leiden.*

Ik schroom dan ook niet te zeggen, dat ik het voor de ontwikkeling van de natuurwetenschappen in ons land een ramp zal vinden, wanneer Rector Cremers zijn Conservator-schap neerlegt.

Prof. Dr. L. F. de Beaufort, *Directeur Zool. Museum te Amsterdam.*

Pensioneering op 65-jarigen leeftijd is voor wetenschappelijke arbeiders te vroeg. Hoogleraren en Lectoren blijven tot hun 70ste jaar. Zolang Rector Cremers daar lichamelijk voor geschikt is, moet U trachten, in het belang van het Museum, hem als Conservator te behouden. Hij heeft vele relaties gedurende zijn Conservatorschap met belangstellenden in de studie der natuur verkregen en groote ervaring op museologisch gebied opgedaan. Die kennis en die ervaring komen het Museum thans voortdurend ten goede.

Prof. Dr. T. J. Stomps, *Hoogleeraar-Directeur Hortus Botanicus te Amsterdam.*

Dat ware inderdaad een ramp, wanneer Rector Cremers zou moeten aftreden als Conservator. Maar hoe gemakkelijk is het te red-den op de manier, voorgesteld door Uw Bestuur.

Prof. Dr. Eug. Dubois, *Oud-Hoogleeraar te Amsterdam.*

Ik behoef het nauwelijks te zeggen, dat het bericht over het aftreden, mij en vele anderen die uit hoofde hunner wetenschap het voorrecht hadden met den voortreffelijken geleerde en vriendelijke mensch, die Rector Cremers is, in aanraking te komen, den schrik om het hart deed slaan. Wij hopen, dat de Gemeente